

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANACH.

Predplatná cena:

Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 > — >
 Na štvrt roka — > 60 >

Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLEŠKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i do-
 pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku
 je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Krčí na polovačke na divé kozy.

Kreštania! kupujte len u kreštanov!

Nové sily.

Pán ministerpredseda Bánffy už domov prišiel z morského kúpeľa. S novými silami, osvieženými ramenami chytil kormidlo krajiny a dľa chýrnej svojej múdrosti veslovať bude ďalej, až kým na dáku skalú naďabí, na ktorej sa násilnosťou a figliarstvom shlobená plť vlády jeho prv-neskôr roztrepe.

To už celý svet vie, akými klincami a latami shlobená je tá plť, na ktorej pri veslovaní nášho pána ministerpredsedu vezú sa naši liberálni mameľuci i s batôžkami svojimi. Naši slovenskí pltníci drevenými klincami shlobajú plte svoje; no dobre naložená plť liberálnej strany shlobená je klincami v Nitre, v Stupave, v Giraltovcach vyhotovenými. Tarnóczyho, Szuliovského, Szalavszkého klíny, ktorými upevňovala sa liberálna plť, v Nitriansku a v Trenčiansku každému decku sú už známe. Dobré poznáme i tie klíny a „cviky,“ ktoré vo Vašvári, v Sečanoch, v Lovász-Patone, vo Varíne hlobili liberálni slúžnovci do praskajúcej plti uhorského liberalismu. Znami sú nám už i tí židovskí pomocníci, učnia, tovaryšia, majstri, ktorí pri shromaždeniach ľudovej strany vždy hotoví sú, liberálne kladivo chytiť do pästi a usilovno shlobať rozvzruhanú plť násilného a občianske práva šľapajúceho liberalismu.

No i tie batôžky pánov mameľukov na liberálnej plti naložené dobre už poznáme. Nenie v tých mameľuckých batôžkoch nasolenej baraniny, akú naši pltníci kupujú si na cestu do Komárna; lež jesto v tých liberálnych uzloch, cedákokoch a batôžkoch taká baranina, ktorú nasolil pánom mameľukom ten hlavný faktor, ktorý pri vesle svobodomyseľnej plti stojí a strachom mrie, keď dáke skaliská ukážu sa, ktoré liberálnej plti nebezpečenstvom hrozia.

Bola by to strašná galiba, keby plť pánov mameľukov roztrieskala sa. Uhorsko neplakalo by síce za roztrepanou liberálnou plťou. No plakali a horké slzy prelievali by za ňou len liberálni veslári. Asnáď plakali by ani nie tak za roztrepanou plťou, ako radšej za tou baraninou, ktorá by mameľukom do vody copla spolu i so všetkými hrncami, raniciami a myšičkami, z ktorých páni liberáli papkajú a mästné kúsky liberálnej baraniny vyberajú.

A v skutku práska a puká to veľmi teraz v tej liberálnej plti. Ukazujú sa skaly a bralá, ktoré ostré zuby vyceruju naplašeným liberálnym veslárom. Pán hlavný faktor z morského kúpeľa ponáhlal sa do Budapešti, aby ratoval plť liberálnu spolu i s liberálnou baraninou.

Akonáhle pán ministerpredseda z kúpeľa do Budapešti dorazil, ihneď na radu povolal

všetkých pánov ministrov. Radili sa ovšem o vážnych veciach. Radili sa predovšetkým o tom, ako obejdúť dala by sa teraz tá skala, ktorá liberálnej plti v ceste stojí a ztroskotaním jej hrozí.

Nebezpečná táto skala je vyrovnanie s Rakúskom, ktoré obnovuje sa po každých desať rokoch. Pánu Bánffymu prichodí teraz mýtnu a obchodnú smluvu s Rakúskom zase obnoviť a spolu určiť i mieru, v ktorej Uhorsko pomáhať má Rakúsku zaokryť takzvané „spoločné výdavky.“ Táto miera našich s Rakúskom spoločných výdavkov menuje sa „kvóta.“ Túto mieru, alebo kvótu teraz Rakúsko pre nás povýšiť chce a žiada, aby Uhorsko na spoločné výdavky viac platilo, nežli dosavád. Veď vraj Uhorsko vychvaľuje sa, že liberalismus do rozkvetu a do veľkého blahobytu priviedol krajinu.

Rakúsko počúva túto liberálnu vlastnú chváľu a myslí si; keď Uhorsko rozkvitá, a keď uhorskí liberáli chvália sa, že krajinu do neslýchaného blahobytu priviedli, nuž teda nech dľa väčšieho dobrobytu svojho i viac platia na spoločné výdavky rakúsko-uhorské. Rakúsko teda chytilo našich liberálov za rohy, ktorými sa pýšili, a teraz jednoducho hovorí: keď sa tak veľmi pýšite a nadúvate páni uhorskí liberáli, nuž teda i viac platiť musíte. Rakúsko teda teraz pri obnovení vyrovnania väčšiu pomoc, alebo väčšiu kvótu žiada od našich pyšných liberálov, ktorí v novinách svojich poriadno platených do sveta vytrubovali, že Uhorsko do veľkého „rozkvetu a blahobytu“ priviedli.

Každý uhorský občan, či Maďar, či Slovák, či Nemeck atď., jestli nie je mechom uderený, dobre vie posúdiť ten náš vytrubovaný liberálny blahobyť a rozkvet uhorský. Zvláštne my Slováci, na chudobných stranách Uhorska prebývajúci, mnoho mohli by sme spievať o kapitule toho nášho „blahobytu.“ Vysťahovanie do Ameriky, zvláštne na horných našich stranách s roka na rok sa vzťahujúce, zrejším je dôkazom, že chudoba a bieda úžasným spôsobom rastie v Uhorsku. Zbožie, keď i Pán Boh dačo požehná, nemá ceny. Kupectvo, priemysel upáda. Malí gazdovci, remeselníci na žobrácku palicu prichádzajú. Fabriky, železnice mnohými výsadami vyznačené, nielen že nič nepomáhajú chudobe, lež ju ešte viac vycicajú a slepým, bezprávnym nástrojom fabrikovým ju činia. Osoh z fabrik a železníc hrnie sa do vrečka bankárov a peňažných špekulantov, a ľud náš vždy viac upáda, a na prídavok i z popisu

voličov na tisíce je vynechaný, aby pri voľbách nemohol ani muknúť a povedať, čo ho tlačí a čo ho bolí. A voči tejto všeobecnej hmotnej a občianskej mizerie a biede, naši liberáli predsa o jakomsi blahobyte tárajú. Asnád myslia si, že keď podarilo sa im nastrúhať zákonov, ktoré ľud urážajú a naň nové tarchy kladú, asnád myslia si v liberálnych hlavičkách svojich, že s tými novými zákonmi i nový blahobyť zavítal do biednych chalúp ľudu nášho. Poďte a pozrite tie chudobné chatrče, poďte a pozrite tie biedne kopanice, na ktorých teraz následkom ustavičných dažďov a lejákov hnije biedny ovsík a porôstnul drobný jačmeň, hniť počínajú zemiaky, tak že obávať sa možno veľkého hladu na horných našich stranách, poďte a presvedčíte sa o tom „rozkvete a blahobyte“ našom. — Dobre poznajú ten „blahobyť“ náš i mnohí liberáli a preto nemajú chuti odhlasovať teraz k vôli Rakúsku väčšiu pomoc, t. j. väčšiu kvótu na spoločné výdavky. Pán ministerpredseda narazil teda na skalu, pľ liberálna je v nebezpečenstve roztrepania. Veď hovorí sa, že pán minister, dôverujúc v liberálnych mameľukoch, prisľúbil už Rakúsku, že na uhorskom sneme odhlasovať dá väčšiu kvótu t. j. väčšiu pomoc ku spoločným výdavkom. Pán ministerpredseda sľubom týmto chcel sa vzácnym učiniť vo Viedni a tak moc a vládu svoju zabezpečiť chcel nahor. Ale prerátať sa nadol. Veď i tí najposlušnejší mameľuci uznať musia, že ľud náš a krajina naša väčšie výdavky už neznesie a väčšiu kvótu k vôli Rakúsku platiť nenie v stave. Preto teraz i sami liberálni pohlavári zháčili sa a nechcú vraj privoliť väčšiu kvótu pánu ministrovi, následkom čoho pán ministerpredseda sľub svoj vo Viedni učinенý nebude môcť vyplniť a prinútený vraj bude buď zašakovať, buď nové voľby prosiť a vypísať, aby „nové sily“ prišli do snemu, ktoré potom tú väčšiu kvótu, teda väčšie tarchy pre krajinu odhlasujú.

„Nové sily“ teda chce pán minister nadobudnúť, a preto chce vraj snem pred časom rozpustiť a pri nových voľbách len takých kandidátov bude vraj podporovať, ktorí vopred sľúbia, že na väčšiu kvótu budú hlasovať, aby tak pán minister sľub svoj vyplniť a stolec svoj ministerský od prevrhnutia zachrániť mohol.

„Nové sily“ chce teda nabráť p. minister pri voľbách na liberálnu pľ, lebo cíti, že rozvrзанá jeho pľ veľmi ľahko roztrepať sa môže na skale vyrovnania s Rakúskom. Len také „nové sily“ pomoc dostanú z liberálnej pokladnice a pomoc úradných kortešov. S peniazmi a s úradnými kortešmi vyvolíť možno u nás

akéhokoľvek šillikára, nech len sľúbi, že čo „nová sila“ verne hlasovať bude na vyššiu kvótu a ratovať bude liberálnu pľ aj s liberálnou baraninou.

x.

Mužovia, ženy, dietky! modlite sa každodenne za víťazstvo ľudovej strany!!

POLITICKE CHYRY.

Apponyi v Šamorine držal reč pred voličmi Sáhgyho, ale len takú, ani teplú, ani chladnú. Nepovedal, či sa chce spojiť s vládou stranou, alebo nie; či žiada premenu nových zákonov, alebo nie. O tejto poslednej veci ale sa vyslovil Sáhgy, a síce tak, že revisiu treba previesť, jestli to nútne potreby života žiadať budú.

Gabriel Ugron v náramnom dáždi držal reč v dunapatajskom okrese v záujme neodvisliackeho kandidáta Aurela Förstera. Veľmi sa rozhadzoval proti Austrii a oduševnene rečnil o slobode neodvislej Uhorska. Lenže ani mameľucký kandidát Földváry nezameškal sa ustanoviť pred voličmi; a jeho reč — dľa liberálnych novín — mnohých neodvisliakov získala zásadám slobodomyselným.

V Bavorsku minister obrany vydal také nariadenie, v ktorom napomína vyslužených vojakov, aby kupovali len u kresťanov a nie u židov. Liberálna tlač až tak peny sype proti tomu ministrovi od jedu; jemu to ale toľko škodí, jako hrach stene.

Na ostrove Kreta (Krieda) jaké galiby mali kresťani s turkami, o tom vie každý. Rozlúštenie tejto ťažkej otázky teraz už celkom do rúk iných vlád prešlo. Vlady vraj také podmienky predpíšu, s ktorými sa uspokojíť môže tak vláda turecká, jako i nespokojní obyvatelia ostrova.

Víťazstvo konservatívnych. Vo Francúzsku pri posledných voľbách do výboru obecného v Bretagnei prajne vypálilo nemáhanie sa konservatívov, ponač na viacerých miestach vytisli republikánov.

Volebné pohyby. Pán Rudolf Krupec statkár z Višňového, vystupuje v Dolnom-Kubine ako kandidát vyslanectva s programom ľudovej strany. Nedávno navštívil jednotlivé obce a všade prijali ho s vrelými pozdravmi.

Politika z dvoch dvorov. Ablegáti Kossuthovej strany veľmi boja sa ľudovej strany na Dolniakoch. Nie div teda, že po okresoch svojich teraz veľmi hromžia na stranu ľudovú a vyhlasujú za nebezpečného buriča každého, kto proti beznáboženskému liberalčeniu chce bojovať. Lenže nábožný ľud ani počúvať nechce takých pánov ablegátov, ktorí ešte i teraz schvaľovať chcú tie liberálne a náboženstvo urážajúce novotiny. Preto niektorí páni ablegáti obracajú kepienkom. V jednej obci vychvaľujú liberálne novoty, v druhej zase osvedčujú sa, že tie nové cirkevno-politické zákony nie sú potrebné, a treba ich vraj premeniť, revidovať. Páni ablegáti teda hrajú politiku z dvoch dvorov, myslia si: akým chceš, t kým ti budem, len ma vyvol za ablegáta.

Ruský cár vo Viedni. Do Viedne cár Nikolaj II. a carica Alexandra Feodorovna prišli augusta o pol 11 hodine predpoludím. Na severnom nádraží privítali vysokých hostov sám cisár-kráľ, cisárovná, všetci vo Viedni prítomní arcikniežatá a arcikňahyne a mestské hlavné úrady. Cár odišiel z Viedne v sobotu, 29. augusta.

Že nechce byť ablegátom. Dosavadný vyslanec ružomerského okresu Jozef Kajuch vymenovaný je za direktora arcibiskupských statkov v Kaloči, a tak že nebude viac vystupovať za ablegáta. Pán Kajuch musí mať dobrý nos, keď zbadal, že preňho nekvitnú v Ružomberku voňavé ruže.

Dar ruského cára. Cár Nikolaj II. Alexandrovič daroval peštianskemu museumu šabľu Ďira Rakóczyho. Šabľu túto nosil Rakóczy pred 248 rokmi.

Lacnota matrikárstva. Podž pan krašovrieňskej stolice žiada nových 54 notárskych pomocníkov, ktorí by len matriky viedli. Na udržanie týchto 54 pomocníkov žiada 48 000 zl. od stolice. Vec táto predostre sa ministromi vnútra cieľom potvrdenia. Môžno, že minister tú žiadosť i potvrdí, keď nežiadajú sa peniaze od vlády, ale od občanov. Tak vyzerá tá lacnota nových matrik.

Nový kat. kruh. V Bánovcach (trenč. st.) 16. aug. sriaďujúce shromaždenie vydržoval nový kat. kruh, ktoreho stanovy predostrely sa ministerstvu vnútra ku potvrdeniu.

Kolko-že je nás?

Kolko statočných, neodvislých ľudí je v tejto krajine, toľko je nás! Lebo každý, či sa verejne priznáva ku ľudovej strane alebo nie, každý, ktorému na srdci leží blaho krajiny a občanov, ten musí uznať, že ten „poriadok“, ten beh vecí, ktorý liberálna vláda udomácnila len zkažu, biedu a núdzu zapríčiniť môže. Preto každý šlachetného smýšľania človek odvráti sa od tej strany a hľadá iným spôsobom vlasti byť na úžtok. A toto všeobecné presvedčenie ľudu doviedlo do života ľudovú stranu. Nie „cti bážliví veľmoži“, nie „nenasýtení kňazi“ ale sám ľud jedným citom, jedným hlasom zvolal: dolu s liberálmi!! — Žena čelo toho ľudu musel potom jeť on stúpiť, to je celkom prirodzená vec. Veď kto kedý videl vojakov bez vodcu? — Abo hádam, každý bude rozkazovať, každý bude poriadok robiť? Nie, poriadok sebou donáša, aby na čele jednej každej spoločnosti bola jedna najvyššia hlava, ktorú posúchať všetci majú.

Liberáli sa veľmi radujú (?), bo že je nás vraj málo, najmä intelligenencie, páňov, že je málo medzi nami. Nuž s tými páňmi sa vec takto má. Neodvislý sa nechúňa ku nám pristúpiť, ako v skutku veľmi mnohí pristúpili. Tí ale páni, ktorí od vlády a od liberálnych priaznivcov odvisia, tí musia tak tancovať, ako im hrajú, ináč ide to o chlieb. Tí môžu byť toho najlepšieho presvedčenia, ale čože keď ho ne-

smejú vyjaviť. Dajte im ale slobodu, úplnú slobodu, a uvidíte, čo sa stane. Znáam mnohých, ktorí pred rokmi, keď ešte nátlaky neboly tak veľké, ako teraz, keď ešte sloboda lepšie prekvitala, boli najväčší protivníci vlády, boli antisemiti, prívrženci Ištócyho a teraz? teraz sú besní pohoničia liberálov! Prečo? Jedno nátlak a druhé, pomyslia si, Ištóci ti nedá nič, podme radšej ta, kde sú mästné hrnce. A či je nie tak?

Väčšina ablegátov sú liberáli, to je skutočná pravda. Lenže či tí ablegáti aj skutočne zastupujú mienky a presvedčenia väčšej častky voličov o tom už pochybujem. Či by tak na príklad Wlašič, Latkócy, Janič mohli povedať, že oni zastupujú mienku svojich volebných okresov? Šotvi veríme a oni to tiež neveria. Veď i vo Čákovci i v Nitre i v Supave bola ľudová strana vo väčšine, a predsia liberáli ich zastupujú. Nuž teda kolko nás jest? Veru je nás hodne.

Že keď sme toľkí, prečo nepreukážeme dačo? K tomu sme ešte ani času, ani príležitosti nemali, a keď by sme boli mohli dačo preukazať, nuž nemali sme slobody. Hľa ten lev keď je v klietke chytený komu že môže čo urobiť? pusťte ho ale na slobodu, do jeho prírody, tam vám ukáže, že je on kľ zvierat.

Tie potupovania, zneváženia nás, viery našej, slobody našej od liberálov viacej netrpme. Prečo by sme sa mali dať od volakoho za nosom vodiť, keď my sami vieme už cestu. A tá strmná síca, ale istá cesta nevedie nás do priepasti, nie do bahna, ale nás vedie ku šastiu, ku dávno túženej, ale len menom známej slobode. A na tej ceste je nás mnoho, veľmi moc, len kto nechce vidieť, ten nás nevidí. Kolko nepriateľov majú liberálni tatári, toľko je nás. A tých je chvála Bohu dost! Jablonovsky.

Krajinská schôdzka (kongress) katolíckych spolkov.

Pri otváraní kongressu kat. spolkov 17. augusta v Pešti zastupené byly takmer všetky kat. spolky. V chrame vnútorného mesta (IV. okresu) bolo „Veni Sancte“ so sv. omšou, ktorú knieža primaš ostrihomský slúžil. Potom na mestskom novom dome zah jeny bol kongress rečou grófa Mikuláša M. Esterházyho, ktorý hovoril medzi iným: „Mnohí vidia v tomto kongresse bojovné heslo. I keby tomu tak bolo, nie my sme toho vina, lebo bojovné heslo vyšlo od našich protivníkov. My chceme obľahnúť to, čo kresanstvo v Unorsku patrí. Háše sa všade rovnoprávnosť. Aj my to chceme, ale nie rovnoprávnosť, ktorá udeľuje práva len istým kruhom a iné kruhy z toho vytvára.“ — Za tým vyvolený bol za čestného predsedu primaš Vaszary, za námestných predsedov gróf Gejza Apponyi a gróf Jozef Batthyány. Popoludní a na druhý deň radily sa výbory štyroch oddelení. Vo stredu 19. aug. vo výstave vy-

držovalo sa spoločné záverečné zasadnutie. Krome predsedu a výborových rečníkov na žiadosť predsedu ohlásil sa i gr. Ferdinand Zichy, a za ním zase barón Hornig biskup vesprimsky. Slová tohoto p. biskupa jako električná iskra preletely srdcia shromaždených. Nesmieme dovoliť — hovoril — aby sme my kresťania a katolíci v Uhorsku iba za občanov druhej triedy považovaní boli. Kresťanstvo udržalo vlast túto za tisíc rokov. My neboli sme tam nikdy — tak hovoril — kde rúcali sa tróny a kráľovstvá, my nestáli sme na čele revolúcie ani nevolali sme nepriateľov do vlasti, ani nezapredali sme krajinu. Spojme sa — tak dokonaj — staňme si okolo trónu a oltára a zachráňme vlast. — Za tým nasledoval spoločný obed, pri ktorom mnoho iskrených zdravíc bolo vyneseno. Rozumie sa, že liberálnym pánom nebol po vôli kongress katolíkov, zvlášte slová biskupa vesprimského veľmi ich píchly. Keby taký kongress liberáli, alebo recipovaní vlastenci boli mali, to by už bolo inšie; vtedy jačaly by liberálne trúby chválu a slávu pánom liberálom!

O kruhoch politických.

Čo nám pomôže?

Podáva Bernardin.

Tymito slovmi oslovil J. súseda svojho kamaráta, keď už medzi sebou rozličné veci popretriasali. Mládež vo školách hynie, buďto oddáva sa opilstvu; u manželov vyhasla láska a vernosť, v obcach panuje rozbroj, nepokoj; nikto nechce poslúchať, každý chce byť pánom; kostol prázdny, na slovo božie sa nič nedá, sv. sviatosti sa tupia, pritom ľud so dňa na deň upáda, žid ale bohatne.

Čo nám pomôže? Myslím, dobre by bolo o tejto veci niečo prehovoriť. Nepomôžeme-li si sami, nikto v týchto časoch nám nepomôže. Tie noviny bezbožné otrávilily všetko, hrozné veci nastávajú.

V takomto rozhovore našiel duchovný pastier týchto dvoch občanov. „Drahí moji — osloví susedov — neni ešte všetko ztratené. Je tu ešte v obci niekoľko statočných občanov. Viete-li čo, prindite ku mne v nedeľu po službách božích; dostal som knižočku z V — —, ktorá nám ukáže, ako by sme si mohli pomôcť.“

I.

„Zničte tú potvoru cirkev, zničte kresťanstvo!“ sa ozýval hlas Boha spusteného Voltaira vo Francúzsku. Aby ale cieľu svojmu čím skôr získať môhol spoločníkov, založil na rozkaz svojho pána a majstra Belzebuba „diabelskú besedu.“ Cieľ tejto bezbožnej besedy bol: vykoreníť vieru katolícku, od základu nekresťanskou spraviť spoločnosť ľudskú a rodinu, ľud pobúriť a človečenstvo a cit ľudský pripraviť. Hanebný to účel, z ktorého diabol musel mať veľkú ra-

dost. Pred vládou sa nazývali „údami besedy ekonomistov“ t. j. spoločnosť ku velebeniu roľníctva; vo svojej diabolskej besede ale sa menovali „bratmi v Belzebubu.“ Prostriedok k dosiahnutiu cieľu svojho bol: vydávanie pre obecný ľud beznáboženských kníh, hanobných spisov, v ktorých kr. viera a nábožný duch posmievané a tupené byly. Tieto bezbožné čarbaniny posielaly sa „zdarma“ knihkupcom, jednotlivým občanom, a títo nevediac odkiaľ prichádzajú, predávali čo jed, mešťanom, sedliakom, sluhom, robotníkom, dospelým ano i deťom. Mnohí učitelia z týchto kníh prednášky držali už vo škole, už občanom, vychvaľujúc všade diela tieto tak zvaných mudrcov. (?) Toto učenie rozširovať, bolo: na vinici pracovať. Že ale neišlo im to tak, jak chceli, viediac, že zakiaľ cirkev kat. kr. sťa najsilnejšia skala oproti sa postavila a vyvrátila vždy ich bezbožné učenie; proti kňazstvu sa oborili, zvlášte ale proti Jezuitom, na ktorých tie najohavnejšie veci, čo len vymysleť sa dalo a mohli, všade roznášali. Snáď niekto je zvedavý, jako mohli také bezbožné knihy tlačiť a spisy rozširovať? Odpoveď jednoduchá: Vláda bola sama nekresťanská a ministri boli bratia chyšní v Belzebubu. Medzi takými okolnosťami neni div, že zkaza všeobecná so dňa na deň sa rozmáhala. Nielen po Francúzsku, ale i u ostatných štátoch Európy našlo toto učenie pôdu dobrú. V protestantských našich krajoch pokračujeme o mnoho rýchlejšie — píše akýsi vznešený protestant Voltairovi — na vedomie sa dáva tvojím priateľom, že od r. 1760. až do 1770. tak usilovne pracuje sa na vinici, že sa spisy mudrcov (?) staly katekismusom ľudu, a nevera vo Francúzsku onedlho panovať bude, a tam jedného kresťana sa nenajde.

II.

Ovocie jedovaté tej sberby za krátky čas účinkovať počalo. Dňa 17. mája 1779. r. vypukla revolúcia francúzska. Jakby bol sám Lucifer vstúpil do srdca ľudských, by ich k nešľachetnostiam a ukrutnostiam všeho druhu podpúdil. Sberba zapálila mesto Paríž na mnohých miestach; zbíjala, vraždila dľa vôle, po ulicách na lampy vešala svojich protivníkov; hlavy, ruky, nohy odrezané a po ulicach mesta slávnym prôvodom nosené. Či ale zástupcovia ľudu pamätali na to, by porušený pokoj navrátili? a na krvavé rany balsamu naliali? Lenže títo boli skôr krvožížniví tigrovia, nežli zástupcovia ľudu. Vyhlásili všeobecné práva ľudu, zničili rozdiel medzi stavom, statky cirkevné pobral, biskupov a kňazov uväznil jejich spojenie s Rímom prekaziť všemožným spôsobom sa usilovali; ba

každý duchovný bol povinnen prisahu občiansku složiť, ktorí ale nechceli svoje svedomie obťažiť, radnej sa vysťahovali z vlasti svojej.

To nebolo ešte všetko. Gróf Mirabeau pobúrila sgerbu nešľachetníkov i tiahlo 14 000 osôb preoblečených na ženy z Parízu do Versaillesu, kde býval dvor kráľovský. Mnohí si brúsili nože na kameňoch, by rozpárali život kráľovnej Antonine. Opilé ženy vrazily sa do izieb kráľovnej a bodajúc do perín, revali: „kde je? srdco jej chceme užiť a z čriev si narobiť znakov.“ Mnoho strážnikov na schodoch povraždeno, hlavy jejich na palice nabodnuté a po uliciach nosené. Kráľ bol prinútený svoj dvor preložiť do Parízu; sgerba nešľachetníkov ho sprevádzala. Pred kočárom niesli hlavy povraždených sluhov jeho, keď ale kráľ vystúpil z kočáru, „zavesiť ho na lampu,“ vykrikovali. Stránka revolučná, ktorá mala na čele Robespiera, vykonávala pomocou sgerby na sneme neobmedzenú vládu. Zneuctila a poškvrnila najkrásnejší chrám boží, chrám sv. Genovevy, a použila ho ku pochovávaniu nevercov a revolučiarov.

Prvni tu pochovaný bol Murabeau 2. apr. 1791. Na ktorý deň zatvorené byly všetkie divadlá, a osemdňový smútek sa vydržoval. Revolučnari ho nazývali: „Sv. Murabeau, prvý Boh Francúzska.“ Pre jaké ale zásluhy obdržal toto meno? Celý jeho život bol samá nepravosť, nešľachetnosť, vlastný otec jeho ho dal do žalára zatvoriť; ba podobyžňa jeho bola už na šibenici pribitá. O ňom sa vyprávalo: že za peniaze všetko učinil i „dobrý skutok.“ Murabeau bol neverec, ľahodil ľudu, hlásal slobodu, rovnoprávnosť, a takto stal sa miláčkom zbureného ľudu.

Kráľ voľky-nevoľky musel podpisovať uzatvorenie národného konventu (shromaždenia) a umienil útekem život svoj zachrániť. Na ceste ale poznaný, zajatý nazpäť, do Paríza privedený a so svojou rodinou sta zločinec strážený bol.

Dňa 10. sept. o 7 hodine rannej vrazila divá sgerba do hradu kráľovského, by povražďila kráľovskú famíliu. Medzi smrteľnými uzkoťami sa pošťastilo pobočnými dvermi utiecť do snemu, by tuto najšla ochranu. Medzitým počala šíalená sgerba vraždiť nevinných, položivých oknami von vyhadzovať, srdcá vyrvať, na týčkach nosené byly. Kráľ odvedený do väzenia, Dauton dal všetkých, ktorí boli v podezrení, zvláštne ale duchovenstvo a zemanstvo uvrhnúť do žalára a povraždiť. Heslo jeho bolo: „Cím viac krve porosí strom slobody, tým sa viac rozzelení.“ 12.000 ľudí odpravili medzi 2. a 7. októbrom. S vykasanýma rukávma a krvavýma päťstama tiahli vraždelníci, divoko jasajúc ulicami od jednoho žalára k druhému, zabíjajúc

všade až do omdlenia. Tu sa páchaly tie najväčšie ukrutnosti, skoro musíme vyznať, že to neboli ani ľudia. V bývalom kláštore karmelit-skom zavreno bolo viacej kňazov. Vyhnaní súc do zahrady, aby tu, čo zver postrielení boli. Zo všetkých strán prenasledovaní, utiekli do kostola, kde pred oltárom boli rozsekaní. Medzi nimi i mnohí biskupi. Sružky kráľovnej zneuctené a na kusy rozsekané byly. A toto sa konalo i v ostatných mestách francúzskych.

21. okt. 1792. r. vyhlásená bola vo Francúzsku „republika.“ (kde štátnu moc vykonáva shromaždenie vyvolených občanov a jeden predseda, ktorého každé 3—4 roky volia) kráľ odsúdený na smrť a 21. febr. 1793 r. odpravený. Kňaz s plačom volal: „Synu sv. Ludvika vstup na nebesá.“ Sekera padla. Hrobové ticho panovalo toho dňa v Parízu, strach naplnil všetkých.

Miera ešte nebola naplnená. Ziadenebol bezpečný; jeden po druhom vedený súc na popravište. Jedine údovia rečenej sberby boli oslobodení. Preto táto zbožňovala Robespiera a bola podporou jeho najväčšou. Často bol prinútený sa dívať otec na dietky alebo naopak, jako sekera urobila koniec životu jejich, kto vzdýchal, už bol sťatý. Manželky odvažiac sa prosíť za svojich mužov, priviazali tieto ku stĺpu guilotiny (šibenica), aby krvou svojich mužov byly pokropené. Revolúcia panovala po celej krajine. I vojsko revolučné sa túlalo po Francúzsku.

Vo Vendee 20.000 ľudí zavraždili. 16. aug. r. 1793. viedli kráľovnu Máriu Antonettu na smrť. „O keďby odvrátila krv moja nešťastie — volala ubohá — čo sa valí na Francúzsko, a priniesla pokoj.“ Prinútená vstúpiť na káru, ruky majúc sviazané na zadku. Pred ňou sedel syn katov. Pochod smutný trvá celú hodinu uprostred nadávania, zlorečenia. Podoba bola ubohej kráľovnej samý kostlivec, vlasy ošedivené. šaty roztrhané, i kameň by sa musel pohnúť nad týmto divadlom. Posledné slová byly: „Žite blažene, idem k Otcu vašemu.“

Konvent vyniesol výrok: „Neni Boha“ — a zakázal vykonávať služby božie pod trestom smrti. Chrám zneuctené, poškvrnené, sv. hostie nohama šliapané a rozhadzované, sv. križe ničené, obrazy a sochy popálené, hroby kráľovské vy-lámané a mrtvoly vyhádzané. Nebolo ani krstu, ani stavu manželského, uvedená bola bohoslužba „rozumu.“ Bohyňu „rozumu“ znázornili nehanebnými ženskými, a tieto korunujúc nosili po ulicách medzi spevom hlučným. Rovnoprávnosť, sloboda, braterstvo sa všade ohlašovalo, lenže nie dľa tohto hesla sa vykonávalo.

(Pokračovanie nasleduje.)

Nehrajme-že sa s ohňom.

Čo je mnoho, to je mnoho. Konečne ztratí trpezlivosť i ten najspokojnejší človek. My nechceme žiadne výhody, my neočakávame žiadne vymenečné práva, len to nech nám dajú, čo nám patrí, to čo nikomu odoprieť nemôžu, nesmú. My sme nie revolucionári, my sme spokojní občania, ktorí pokoj udržať chcú a aj vedia. Teda s akej príčiny tie nepravosti, ktoré trpíme? Prečo-že nám toľko prekážok dovoleným i nedovoleným spôsobom robia? Veď liberáli kričia a sväto-sväte tvrdia, že sa oni neboja ľudovej stránky, že ľudová stránka nemá pri svojom boku iba ak kňazov a niekoľko nespokojných a sebeckých pánov. A tých sa vy bojíte? Vskutku ste slabí! Liberáli tvrdia a v košerových novinách vypisujú, že na ľudové shromaždenia ani s tým najväčším namáhaním nie sme v stave niekoľko ľudí soňať, nuž teda prečo-že zakazujete, prečo-že prekážky činite tým shromaždeniam? Veď dľa vašeho vlastného tvrdenia sú vám neškodlivé. Nuž prečo ten tatársky krik?!

Liberáli nehrajte sa s ohňom, bo sa popálite. Nedrázte ten ľud, ktorý poznal „slobodu“ slobodnomyselných tatárov a preto že ju poznal, nie je mu po vôli. Ten ľud slobodnou vôľou tiahne za ľudovou stranou, netreba ho huckať, ani dráždiť, veď prirodzený cit ho ta vedie. Nepotrebné, aby kňazi búrili ľud, veď vy ste ho pobúrili vašimi svedomie urážajúcimi novotami, a teraz aby ste sa očistili, upodozrievate druhých.

Nie sú vám po vôli naše práce, spisy, shromaždenia, bo vás v nich priestro posúdime však? Nemáme hádam ku tomu právo? V konštitucionálnej krajine i ten najposlednejší občan má tie isté práva, čo najprvší. A či si liberáli pre seba všetko vyárendovali? — Kde sú naše zásluhy? pýtate sa. Tu sú naše zásluhy v prebudení ľudu. My sme mu dodali seba-povedomia, povedomia svojho náboženstva a národnosti. Liberáli len uspávali ľud, veď keď mačka spí, myši vtedy tancujú. A to sa vám nepáči, čo? Už nemôžete tak bez všetkého posudzovania pokračovať Jerichovský čardáš, to vám vrtí v hlave.

Privrženci ľudovej strany nebojte sa nič! Môžu naše spisy shabať, oproti novinám pravoty zdvihnúť, shromaždenia prekaziť i nás uväzniť, pravdu ale, ktorá sa na našich nepoškrvených zástavách skveje, nepremôžu ani len nezačierňa. Nepravosť oproti nám je naše víťazstvo. Onehdy mi jedon liberálny ablegát povedal: „v Nitre mal gr. Zichy 1000 hlasov väčšinu a predsa prepadol a nazdáte sa, že tu pôjde Iahšie?“ Nuž občania tejto vlasti, povedzte mi, či to nám slúži ku hanbe, a či liberálom, ktorí tú „slobodnú“ voľbu previedli? A tie nepodarené shromaždenia sa my tiež nemáme čo hanbiť. Nie my, ale liberáli by sa mali hanbiť, lenže tí sa nevedia.

My máme ciele zrejme. Náš program je nie skrytý, ani naše spisy. Ale ciele tatárov a slobodnomurárov, tie sú nočnou tmou zahálené, a predsa chcú, aby ich volakto nasledoval. I nech nás počúva, kto chce, veď niet takej hlúposti, ktorá by nasledovníkov nemala, ale do nás sa nestarajte, my sme si dostatoční. My od našej vlády len zákonnité zachádzanie a šetenie našich občianskych práv žiadame. Ostatné je naša vec. A do našich vecí nech nik nesiahá neumytýma rukama, to už zo samej zdvorlivosti by mohli učiniť.

Nehajte nám slobodu, a potom vám ukážeme, čo sme, kto sme, kolkí sme. Jestli ale i naďalej liberálni tatári svojimi manevrami oproti ľudovej stránke pokračovať budú, tak im len toľko hovoríme: páni nehrajte sa s ohňom.

Jablonovský.

Upozornenie.

Upozorňujeme a prosíme ctенých čitateľov „Kreštana,“ aby nesadli na lep bezočivým jednatelom a nedali si natisnúť taký kalendár, ktorý wenie ducha kreštanského.

Na prosbu mnohých sme sa odhodlali, že vydáme

Velký „Kreštanský kalendár ľudovej strany,“

už vyšol z tlače, a je v hocktorej chvíli k dostaniu pod týmto nápisom:

Františ Bleszkány, Budapešť, VIII.
Mária-Tereziatér. 9.

S úctou

Vydavateľstvo.

Cirkev.

Horčičné semienko stála som pri križi,
Drahej krve perly vlašily ma Krista.
Slepý svet sa chechtal, i môj skon sa bliži,
Ako burič majster, i ja zhyniem zista.
Klík môj pučal, pevné v skáli tvrdom, ostrom,
Obrovských millionov slávny som rodostrom.

Surovosť, nenávisť vláčily sa po mne,
Tisíc hyén, tigrov rýpalo ma besno.
Spupný kat hulákal, len mrtvú ma spomne,
Suchú kostru vkopne čiernej zeme v tesno.
Ja prestála trýzne, krivé súdy, lesti,
Nad veškeré ľudstvo strela ratolesti.

Ukrutné tyranstvo zronila som Ríma,
Vzdor ohnivým vojskám stroskotala modly.
Skrz mňa hrdý šľachtič more múk prijíma,
Zbabelé pohanstvo k Ježišu sa modlí.
Ja satana chrámy posvätila Pánu,
S ichž oltárov dýmy k trónu nebies vanú.

Ja bluskla v žaláre, roztvorila brány,
Útlo sňala ťažké vyschlych putá rabov.
Radostné otroctvo pod krýdla mi chráni,
Jehož drzou dlávil prekliaty vrah labov.
Kdekoľvek len žiara krásy mojej kmilla,
Slobodienky zlatej záhrada tam kvitla.

*Ja učila v grúňoch, pochodila púšte,
Vyplienila nemrav, preč zahнала blúdy.
Márno husté diabla v cestu lialy plúšte,
K nádrám mojim padnul ľud hór divý, chudý.
Kde siahala šír, diaľ, slovo mi ta liello,
Temné tmy preniklo pravdy mojej svetlo.*

*Ja hájila práva, nežný cit svedomia,
Praveký zvyk svätých, večný Boha zákon.
Ja hrozila dravcom, čo nevinných lomía,
Utrápeným skytla potechy bedákom.
Milliony vytrhla z jarma nepravosti,
Državám pomohla k úlave, vlúdnosti.*

*Ja liečila krivdy, ja krotila bóle,
Blažila nešťastných, naprávala lotrov.
Klátiacim k dobrému zocelila vôle,
Zúfalcov som myslou ukojila bodrou.
Vo mne skvelé rody milú ctily matku,
U mňa priazeň našly, živoť, rozkoš sladkú.*

*Ja pozdvihla vedy, zdobila umenia,
Zaniklé pomníky vzkriesila múdrosti.
V kúzle mojom rúmy v paláce sa zmenia,
Čarný duch môj duchov ambrosiou hostí.
Ja jemnosti, krásam pravú klietnim dráhu,
V lone mojom svety k duše dojdu blahu.*

*Ja splodila štáty, vymerala pokrok,
V spokojnosti rástly nívy, luhy, háje.
Pod mnou nežil nátlak, nekrvácal otrok,
Nežnej lásky sluce hrialo moje kraje.
Neznala som zášti, figľov, klamov hniedzda,
Moc berly mi viedla Spasiteľa hviezda.*

*Ja horela túžbou, vrelou ku každému,
Hojnosti sypala všade požehnanía.
A predsi a predsi deti moje driemu,
Deti moje driemu, zločinci ma rania.
Uprostred zločincov opustená stojím,
Opustená stojím s horkým žiaľom mojim.*

*Kde len zrakom šibnem, hnevne vlny hučia,
Mrzké víchry fučia, perú do mňa vzteklo.
Šíp za šípom hviždí, čierni draci skučia,
By som sa prepadla, by ma zhltilo peklo.
Kde sa len obrátim, judáš, kať, nepriateľ . . .
Ach ktože mi sníme smutný tváre fátel?*

*No nech treštia búrky, hrmavice, blesky,
Nech strieľajú delá luciferov jedu.
Prevládla som tróny, zlostných korún plesky,
Tie hnijú v priepasti, mňa ta nedovedú.
Čo Spasiteľ veštil, v srdci nosím, v myslí:
Nezhlanil ma Belial, nezhlodajú systli.*

Pipuškin.

Ďalekohľad a Straka.

(O veľkoberovskom meteore).

(Dokončenie).

— Ale tie malé, čo tých pánov zafarených prinášajú.

»To tie: »Chrast a kvet?« — máte to veru na čo predplácať, tie by som veru pod strechu neprijal. Len svet mámia, keď s vládou smýšľajú; v nich ani slovička nenájdete oproti občánskemú m.
Ba ešte týmto fa nazvem zápisu. Nech na také noviny v pekle predplácajú, ktoré naše práva nezastanú, nebránia. Vy si radšej „Kreštana“ čítajte, a poviete mi, že som vám dobre radil. To sú hej noviny pre nás, tie nelhajú, každému pravdu vyčítajú keď si zaslúži, nech to bude hneď aj hlavný župán, podžupán, hlavný slúžny, notár, alebo richtár.

— Veru musia zaujímave byť, keď ich — ale toto vám len pošepnem — aj páni čítajú. Čo ste toľké oči ako plánky vyvalil, pane Ďalekohľad? veru čítajú.

»Nuž ale predplácajú na ne?«

— To nie, ale ich od spoluobčanov dostanú.

»To je veru pekne od nich, vec chválitebná, nech žijú. Ale viem, že sa im nieraz zakýchne od „Kreštana“.

— Ale ako sme sa my, pane Ďalekohľad, zatrkotali z meteora na noviny. Vráťme sa na náš predmet.

»Veď ozaj?«

— Kde-že som prestal?

»Hovoril ste, že aj v novinách stálo o meteore. Ale ja sa nazdám, že tí peštianski páni z tých vašich novín sa len nedozvedeli o ňom?«

— Ah, horký tam! z dajakých maďarských, ale v nich tiež nemuselo stáť d bre, bo ma čo známeho, koncom mája jedon pár v Mikuláši zastavil a pýtal sa ma, že či je to pravda, čo v novinách čítal, že ten meteor z Veľkého-Borového už do Pešte poslali? Ja som mu vtedy nevedel na to nič povedať, len toľko viem, že v tých jeho novinách natárané muselo byť, bo ja som bol 2-ho j na na Borovom, práve na Turice, a tam som počul, že práve včera, teda až 1-ho júna vzali meteor do Mikuláša na ukážku. Z Mikuláša ho dostal peštiansky museum za 100 zl., už či hneď na to, či neskoršie, to vám už neviem povedať.

»Pane Straka! neviem, či sa mám hnevať na vás, a či na farára? na tohoto preto, že dal kameň za 100 zl. keď bol hoden, jako som počul — 1000 zl.; na vás zas' preto, že do sveta rapocete. Nuž veď pred chvíľkou ste mi povedal, že 375 zl. vyčítali zaň v Mikuláši, a teraz ste mi zas spomenúl, že len 100 zl. zaň dal peštiansky museum.«

— Kúštik ste náhlivý, pane Ďalekohľad, veď som ešte nepovedal: amen, len počúvajte, a nehovorte, že do sveta rapocem. Ani na farára — mojim zdaním — nebudete sa zlostiť, ba pochválite ho, keď vám poviem, čo sa stalo.

»No odpusťte, len ďalej, čo sa stalo?«

— Že sa kameň do fary dostal, ja to — dľa toho, čo som počul — len za veľké šťastie pokladám. Keby kameň pri nálezcoch bol zostal, boly by ich staré ženy k tomu naviedly, aby ho zanesli až do siedmej hory, a tam ho ponad hlavu za chrbát do hustiny zahodili. Tým sa len zachoval, že na faru bol donesený. Že za tak lacnú cenu bol odnesený, stalo sa takto: Buďte len pokojný, všetko vám poviem, všetko vyrapocem — nie som nadarmo straka — všade nos vložím, dám si záležať na takýchto udalostiach. — Direktor peštianskeho museuma cestou nášho hlavného fžišpána prišiel k meteoru. Museum obrátil sa síce telegrafične v záležitosti tejto najprv na veľkoborovský farský úrad, ale od tohoto len na ôsmy deň odpoveď dostal, bo telegrafická odpoveď v Pešti zaplatená, na otázku po pošte doručenu, len na ôsmy deň môže prísť z Borového do Pešte. Toto vám, pane Ďalekohľad, keď v Kvačanoch bývate, nemusím snáď vysvetlovať, bo znáte, jako je Borovo od sveta oddialené. — Direktor na toto namrzený, vlastne preto sa na fžišpána obrátil, bo z odpovedi nebol múdrejší. Na chybnú otázku, chybná ide odpoveď. Pytali sa totižto farára, že načo poslal meteor do museuma, kdežto jemu sa o tomto ani nesnívalo. Odpovedal teda, že nič neposlal museumu. Túto bala mutu musely niektoré noviny peštianske narobiť. — Fžišpán 1-ho juna poslal jedného pána na Borovo, aby tento kroky učinil k odkúpeniu meteora pre museum. Farár v prítomnosti tohoto pána meteor daroval chrámu božiemu, a len potom, spoločnou poradou pýtali 100 zl. od museuma, sami nevediac, že meteor aj tisíc zl. môže byť hoden. Farár sa vraj až zaradoval, keď počul stovku spomínať, že sa chudobnému chrámu borovskému jaká-taká pomoc dostane.

»A čo to bol za pán?«

— Jaj pane Ďalekohľad, veď zas nemôžem všetko vyrapotať. Nič neni do veci, kto bol, čo bol, dosť na tom, že sa tak stalo, že sami tí páni neznali, čo meteor môže byť hoden, ináč by za každé kilo 100 zl. boli pýtali. — Po ustálenej cene meteor vzali — jako ste už počul — do Mikuláša, a odtiaľto do Pešte. — Kýn sa toto dialo, istý professor z Temešváru telegrafoval, že meteor on kúpi, a spolu doložil, že už i poň ide do Borového. Dvarazy telegrafoval v tejto záležitosti; bol by on dal zaň 500 zl., keby jeho prvý telegraf miesto Veľkého-Borového nebol blútil po Veľkom-Bobrovci. Neskoro už došly telegramy od profesora, keď už meteor do Pešte šiel. Môžte si myslieť, čo je to z Temešváru do Borového nadarmo prísť.

»Horkyže nadarmo, videl krásnu prosečskú dolinu a v nej Sokol, už môže aj umrieť.«

— Chudák! i hľadal s pätnástimi chlapami meteore — bo dľa neho viac ich muselo tam spadnúť — ale nič nenašol. Nových výdavkov si narobil. Toľko vyhral, že v záujme vedy poznačil si všetko do podrobná o páde meteora. Týnto obohatený vrátil sa do domu prázdny. — Jemu môžu byť tí šťastliví nálezci a majiteľ gruntu, na ktorého zem zpadol, povdační, bo jedine on nabíľ im ešte 275 zl. do vačku ku tým 100 zl. od Museuma zaslaným. Páni mikulášski dozvediac sa, že professor z Temešváru dáva 500 zl. za meteor, obrátili sa na Museum, aby viac poslal, jako 100 zl. — ktoré na ten čas boly už v Mikuláši — aby bol ohľadom na chudobu. Tak sa potom stalo, že vyprostredkovali ešte od Museuma 275 zl., ktoré Museum podistým len preto poslal, bo

počul chudobu spomínať. Ačkoľvek, keby tí peštianski páni, hore prosečskou dolinou cez Sokol aspoň raz prišli na Borovo, rie 375, ale 3375 zl. by dali za meteor chudobe. — Museum okrem toho aj radu poslal, jakoby tie peniaze treba bolo podeliť; tak radil, aby sa chudobnému chrámu veľko-borovskému dalo 150 zl., nálezcom 125 zl. a majiteľovi gruntu 100 zlatých.

»Nuž do sto behavov, veď ste mi pane Straka prvej ináč povedal, že kostol len 50 zl. dostal, a majiteľ až 200 zl. Jako že sa zas' toto stalo?«

— Len trpezlivý buďte, i to som od ľudí počul. Keď už peniaze tu boly, a delba mala byť, majiteľa gruntu zavolali tí páni, čo boli s delbou splnomocnení, a, na zákon sa odvolajúc, povedali mu, že nie dľa rady Museuma, ale dľa zákona podelia tú cenu. Nič by nemal proti tomuto, keby sa celá naša krajina dľa zákonov riadila, ale tak, kde treba chudobe dať, tam sa odvolávajú na zákon, kde chudoba má dať, daň platiť, tām zákona niet. *Chudoba plat, bursianer, bankár nič!*

Dľa zákona — riekli majiteľovi — nálezci dstanú 37 zl. a vy ostatnie, a chrámu dáte aspoň 50 zl. Ale statočný majiteľ o tomto ani počuť nechcel, prosil pánov, aby každému po 20 zl. a chlapcovi 5 zl. dali. Čo sa týka chrámu, tiež na tom bol, aby sa len tak dalo, jako Museum bol určil. Ale oni premôhli majiteľa, rieknuc jemu: Veď vy i potom môžete pamätať na chrám, i potom môžete zostať verným synom Cirkve svojej. On ale myslel sebe — ja urobím, jako budem vedieť, keď raz peniaze dostanem. Pri podiele nálezcom bolo povýšené až na 125 zl. teda dostali pravú tretinu zo summy, jako bol Museum radil (chlapi po 30 a chlapec 5 zl.) — a toto len svojnu farárovi môžu ďakovať, ktorý pri delbe vymohol im miesto 85 zl. 125. Len ubohý chrám, ktorému by sa najviac zišlo, bol ukrátený, miesto 150 dostal 50 zl. A tu — bár som evanjelik — srdce ma bolí nad týmto prevratom, že viac pos'arané bolo o ľudí, jako o Boha, ktorý požehnal groši, aby sa z nich hojne chudobnému chrámu dostalo. Lež, tu mi do umu prichodia slová nábožného Jóba: „Pán Boh dal, Pán Boh vzal!“

Ja len tak poviem, že sa podiel tak mal stať, jako Museum radil, on bez príčiny tak nepísal. Najprv kostol spomína a tomu najviac dať káže, potom nálezcov, a tak majiteľa — to je dobrý poriadok. Keby na Borovom na veži kohút bol, viem, že by sa kostolu bolo dľa rady Museuma dalo. Ale za to nič. Majiteľ si mal takto povedať: „Budem poslúchať viac Boha a hlas svedomia môjho, jako ľudí, dám kostolu 150 zl. Jedno viem, že keby majiteľovi bolo povedané: tak dostanete, jako to Museum žiada podeliť, bol by pristal i na to, veď je 100 zl. i tak pekný groš, keď neočakávané príde, keď ním Boh človeka požehná bez toho, žeby len prstom pohnul. Preto z prednesených už vecí poznajúc statočnosť, a hrdinskosť majiteľa, ktorého i po mene poznám, ale osobne nemal som toho šťastia s ním sa shovárať, ufať sa dá, že tak učiní, jako bol myslel pri podiele, že sa totižto tej druhej stovky nedotkne, že tú druhú stovku za božiu t. j. za kostolnú bude považovať, a že ju, keď nie páni, aspoň on sám dá celú k stolu razom. Ufať sa dá, že, keď pamätal na to, že nálezci boli prvým prameňom toho šťastia, pamätať, ba vedieť bude i to, že toho požehnaní jediným prameňom je Boh, ktorého dom spomenutý majiteľ by ukrátil, keby i druhých 100 zl. použil, za čo by ver pože-

hnaný nebol, bo sme všetci v ruke božej. — Nevieť, či ten majiteľ gruntu „Kreštana“ čítava; jestli nie, prosíme my nižepodpísaní láskavých čitateľov „Kreštana“, by mu toto číslo, v ktorom náš rozhovor sa nachádza, doručili, nech si ho prečíta. Úfaj sa dá, že milosť božia ho osvieti, jestli by ináč zamýšľal; úfaj sa dá, že nie 200, ale len 100 zl. si prisvojí, druhých sto ale Pánu Bohu zpiatky dá, tak jako boly odňatie!

„A prečo-že pri podiele farár nezaujal sa za chrám, prečo sa neohlásil, aby mu tiež dľa rady Museuma dali, tak jako nálezcom?“

— Preto sa neohlásil, bo pevne dôveroval v statočnosti majiteľa, že on, bár 200 zl. prijme od pánov, len 100 zl. si podrží, druhých sto ale chrámu božiemu dá ku tým 50 zl., lež — jako som počul . . . radšej nepoviem nič. Úfam ale, že farár v tejto záležitosti nebude prinútený potrebnie kroky činiť, úfam, že statočný majiteľ uposlúchne hlas svedomia!

„Jest ešte niečo pane Straka, čo mnou až trhá, keby ste znal čo?“

— Myslím si, a možno bych aj uhádol.

„Povedzte mi len, pane Straka, či farár, ktorý meteor, ku sebe ho vezmúc, čo nevidaný kameň zachoval, takrečeno ho do moci dostal, celie tri týždne pri sebe mal, okolo neho starosť a výdavky snášal, aj o to sa postaral, aby sa zaň čím viac dostalo, či — pýtam sa vás — nič nedostal?“

— Veru pane Ďalekohľad, jestli jest niečo, čo o tom meteore najistejšieho znám, to je to — čo mi i sám farár povedal, keď som sa ho o tom pýtal — že on nič, ani pol haliera nedostal.

„No nech taká spravodlivosť nikdy po svete nechodí.“

— Hja! neohrozeným bojovníkom je ľudovej strany! — Keby bol priateľom našej liberálnej vlády, keby hľadel za masnými hrncami, keby podiel bral na bankette (banquett) ku cti ministra sriadenom, jako to jedon jeho spolubrat v Kristu v Novej-Vsi (Igló) urobil, bol by niečo aj on obľíznul z meteora.

»Kým by sme do Mikuláša prišli, ešte mám pár slov k spomenutému majiteľovi a k nálezcom: uzná-vate-li ľudkovia, že jediným prameňom vášho šťastia je Boh? uzná-vate-li, zvlášte vy, nálezcovia, že, keby vy nie, nebolo by meteora, tam by bol po dnes pochovaný, nebolo by bývalo tých peňazí? Jestli toto uznáte, uznajte aj to, že keby váš pán farár nie, bol by ste meteor buď zahodil, buď za pár groší predal, uznajte, že jemu nie len máte sa čo poďakovať, ale aj jeho spolu s vami účastným učiniť podieľu. On takrečeno najviac by zaslúžil. Ale nehovorme po pohansky, kto viac, kto menej zaslúžil, povedzme si po kresťansky takto: kostol mal dostať 150 zl., ostatných 225 zl. treba by bolo takto podeliť: 5 zl. chlapcovi a 220 medzi šiestich, t. j. po 36 zl. 66 kr. farárovi, majiteľovi, a štyrom nálezcom každému osobitne. Kresťania prvých časov, keby im bol meteor spadol, a takouto summou deliť by sa boli mali, boli by sa takto podelili v láske kresťanskej. Buďte jejich nasledovníkami, a požehná vás Otec nebeský! — No ale tu je Mikuláš, idme na trh. O druhej pojdeme do domu.“

— Aj ja, pojdeme zas spolu. Porozprávame sa o niečom inšom. Do videnia.

„Marcinku! dobrú kosu kúpte!“

* * *

Keď som kosu kúpil a inie podrobne povinnosti vykončil, ponáhlal som sa z Mikuláša do domu. Práve

som do Ondrašovej dochodil, keď známy hlas Ďalekohľada za mnou stúpajúceho mňa zastavil.

„Martinku! čo tak utekáte, veď som vás ledvým činom dohonil, ani ten Váh sa tak neponáhľa do Dunaja, jako vy ku domovu.“

— Veď je do Prosieka ešte zavolaj, a tu sú už tri hodiny, do šiestej musíme po vojensky stúpať.

„Pomaly prideme. Či ste dobrú kosu kúpil, či veselo štrnga?“

— Úfam, že dobrá bude, bo mi ju iní vyberali a odporúčali. Ostatkom presvedčím sa o jej jakosti v záhrade o nedlho, a po Jakube na Sôrade.

„A čo že? máte aj vy na Sôrade lúku?“

— Ja nemám, ale naším pánom čo rok chodievam ta kosiť.

„Hej Martinku, keď ste Sôrad spomenul, viete-li, na čo to bolo toľko národu v nedeľu dva týždne, 23-ho júna na Sôrade?“

— V nedeľu dva týždne? — A už viem. Bola posviacanka dvoch krížov, ktoré Boroveni za 55 zl. z Viečne dali doniesť, jedon postavili na Sôrad neďaleko od starého kríža, a druhý blízko Veľkého-Borového na miesto toho, čo taký navalený stál.

„Veru už čas bol, aby sa niekto sľutoval nad tzi opustenými krížami. Ten na Sôrade bol veľmi krátky už, viacakrát odpilovaný, zhnitý, plecha zahrdzavená, a ten pri Borovom okrem tohoto bol ešte i navalený.“

— Bude že tá posviacanka pamätným dňom pre Borovenov, inakším, jako 9-tý máj, keď meteor spadol; tento si zapamätajú zvlášte tí, ktorým sa do vačku nahrnulo; tamte i ale nie len Veľké-Borove, ale aj susednie obce v živej pamäti nosiť budú, bo takej slávnostnej posviacanky nebude chytro. Bolo že tam národu!

„Videl som ho, pane Straka z Prosečnej, keď som bol pri voloch, veru ho bolo.“

— Už zavčas rána . . .

„Počkajte Martinku, ja som to videl z Prosečnej, čo chcete povedať; čo ste vy len od druhých počul, to vám ja lepšie vyrozprávam.“

— Lepšie jako lepšie; ja som bol — bár som evanjelík — na posviacanke, ale zato len povedzte, pane Ďalekohľad, čo ste videl.

„Keď slnko vychádzalo, už som bol na Prosečnej pri statku. Voliari — sotvá som im Pochválen povedal a dobré rano zavinšoval — povedali mi, že na Borovom dnes zriedkavá slávnosť bude, posviacanka sochy lourdskej Panny Marie a dvoch krížov. Slová tieto z času na čas potvrdzovala strelca mažiarov, ktoré v Borovom panský horár už od svitu křmil. Okolo 9-tej hodine slávne prôvody-sprôvody prišli: z Chlebníc, z Malého-Borového, zo Zuberca, z Hút, z Malatinej a niektorí z Prosieka a z Kvačian; bol to pre mňa povabný pohľad, z vysokej Prosečnej dívať sa na toľký zástup, ktorého tarkabarkastý kraj v bielom oblečené družice krížovaly. Po odzvonení utišil sa zástup, v posvätnéj tichosti dychtíve čakajúc slávnú processiu, v ktorej okolo chrámu nesená mala byť novoposvätená socha lourdskej Panny Marie (od Josefa Runggaldiera v Tirolsku za 94 zl. vyhotovená). Sviatočný hlas zvonov o krátku na to chvíľu vyvábil množstvo mužských z chrámu, ktorých za krížom a pod zástavami kráčajúcich nasledovaly družice so sviecami, za týmito štyri družice niesly sochu bohato pozlátenu, a tak kráčalo kňazstvo susedných farností. Sprôvod zakončily ženské, z ktorých výše 300 sviece horiace nieslo okolo chrámu. Celý sprôvod oduševňovala pieseň:

Zdravas buď Mária krásna, vítaj hviezdo prejasná. Po skončenom tomto sprôvode, socha lourdskej P. M. bola na svoje určené miesto postavená.

— Ale pane Ďalekohľad, toto posledné ste už hádam len nevidel z Prosečnej?

„Vidieť som nevidel, ale si myslím.“

— No dovoľte mi, aby vám ja ďalej rozpovedal, bo som tam prítomným bol. — Po umiestnení sochy na stenu drahým zasteradlom okrášlenú, bola kázeň, ktorú mal — jako som od jedného pri mne stojáceho Chlebničana počul — pán farár z Malatinej. V reči, milo, príjemne a k slávnosti primerano prednesenej, po zaujímavom vyložení skutočnej udalosti zjavenia lourdskeho, mnohé na všelijaký stav sa vzťahujúce pravdy a napomenutie povedal, ktoré všetkých prítomných hlboko dojal. Rozpomenul sa rečník aj na terajšie smutné časy, v ktorých nás kresťanov prenasledujú, spomnul si i na nášho pre pravdu žalárom mučeného Lepsényiho; prosil nás, aby sme sa k lourdskej Matke našej, k tomuto Nepoškrvnenému Počatiu modlili za neho, by mu Ona, čo pomocnica kresťanov, čo potešenie zarmútených svätej trpezlivosti a zmužlosti vyprostriedkovala u Boha. — Jedno vrele všetkých nás vzdychnutie spolu trpelo s ním tmavý žalár v tom okamžení, spolu s ním cítili sme opúštnosť a trápenie pre svätú pravdu, na slová výborného rečníka spolu s Lepsényim s radosťou niesli sme putá do tmavého žalára, jedným hlasom prosili sme Boha aby ho posilňoval a potešoval. — Po kázni bola veľká sv. omša, pod ktorou výše 350 svetiel upamätovalo nás na tú jasnosť, ktorú Bernadetta pri zjavení lourdskej Panny pri jaskyni vídavala. Po skončených službách božích, miestny pán farár oznámil, že po poludní bude posviacanka dvoch krížov, aby sme sa ešte nerozišli, lež svojou prítomnosťou posviacanku slávnejšou učinili. — Či ste pane Ďalekohľad po poludní zostal ešte na Prosečnej? či ste videl posviacanku odpoľudňajšiu?

„Áno videl. Asi tri hodiny môhly byť, keď zvučným zvonením, a miestnym organistom predspevovanou piesňou: O ty krásna hviezdo prejasná... sprovádzaná processia pohnula sa z chrámu do poľa. Za krížom a zástavami šesťnásť a šesťnásť chlapov nieslo nové dva kríže ovenčené, s plechovým obrazom Ukrižovaného Spasiteľa. Za týmito 8 družic so sochou, kňazstvo a ostatní. Keď na určené miesto prišli, novopostavený a upevnený kríž, miestny pán farár posvätil. Potom bola kázeň z kancla pri kríži postaveného, ktorú držal pán farár hutfanský. Poznal som ho po hlase, ktorý tichý vietor zanášal ku Prosečnej. O vznešenosti svätého kríža hovoril, udatným hlasom, horlive prednesúc spasiteľnú nauku prítomným. Reč jeho veľký dôjem musela mať i na prítomných i na neho; prítomné tisíce ani oka nespustili s neho, jeho ale pofrkujúci dážď neodstrašil. — Po kázni celý zástup s piesňou: „Ach kríž sv. strome vzácny“ hutfanským rektorom predspevovanou, ponáhlal sa na blízky vršok »Sôrad« s druhým krížom, ktorý, keď bol postavený a posvätený, krásnou modlitbou pozdravila celá processia. Zpiatky sa navracajúc, kvačanský rektor započal missionársku pieseň o sv. kríži. — Keď sa processie susedných obcí domov rozchodily, nábožným citom dojatý, šiel som aj ja z Prosečnej do domu.“

— No, nie-li je to pamätným dňom pre Veľké-Borove a spomenuté obce?

„Veru pamätným, zvlášte pre Borovenov, keď si také pomníky svojej dobrosrdečnosti, horlivosti,

obetovavosti, jako aj náklonnosti k Ukrižovanému Spasiteľovi a k Matke božskej vystavili. — Nasledovania hodné je toto i pre iné obce, ktoré vo svojich chotároch — bohužiaľ — majú starodávne, opustené kríže a káplňky, a predsa nik sa nepostará o ne. S Bohom priateľu.“

Rozprávali sa *Bálint Ďalekohľad a Martin Straka.*
Počúval ich *Kvirín Stonoha.*

CHÝRNIK

Čas. 25. aug. čas po celej krajine pršlavý bol. Najväčšie teplo bolo 17 stupňov v Lubine, najchladnejšie bolo v Štiavnici, kde len 10 stupňov tepla bolo. A vôbec sa prorokuje čas chladný a pršlavý.

Veličenstvo z Ischlu dorazil do Viedne, kráľovna ale ztadiaľ odcestovala do Penzingu.

Vdova dediča prestolu, Štefania 26. aug. dorazila s Anglicka do Viedne.

Matrikárske biedy. Ako Nyitr. Szemle č. 35. píše, v Hornom Attraku (nitr. st.) za dva dni nemohli sa dvaja ľudia odbaviť v matrikárskom úrade, ponevľáč notár bol inde prácou zamestnaný a pomocný matrikár nebol vraj v úrade. Krásne to oblahčenie s tými novými matrikami.

Záhubné mäso. V Horných-Elefantovcach (nitr. st.) jeden gazda dorazil dal jednu chorú kravu a mäso rozdal v obci. Ktorí z toho mäsa jedli, všetci ochoreli. Jeden z nich zomrel, ostatní ale po 3 dňoch ozdraveli.

Nepredháňajte sa. Dvaja gazdovia z Ohaby (krašov. st.) na ceste z Lipy predháňali sa. Na úzkej zakrute vozík prvého sa prehodil a druhý nevládal už zastaviť kone. Obidvaja gazdovia i kone druhého utrpeli ťažké rany.

Následky nového poriadku. V obci Báč-Tolváre 40 sedliackych rodín oznámilo úradom, že vystúpia z katolíckej cirkve a chcú zostať beznáboženskými. Za príčinu udávajú, že keď už sám zákon láme cirkevné predpisy, načo by ich oni držali.

Sňah v lete. Z Lipt. Sv. Mikuláša píšú, že liptovské vrchy pokryté sú sviežim sňahom.

Zlodejské pokusy. Akýsi zlodej už dva razy vlámal sa do biskupského chrámu vo Vacove. Otvoril šestero dvier a dostal sa až k železnej truhle, kde opatrujú sa poklady chrámu. Chcel túto truhlu otvoriť, ale ho ktosi odplašil. Druhý raz nemôhol otvoriť kassu Wertheimku a odišiel s prázdnyimi rukami. Tak sa zdá, že ten zlodej ešte nie je dost vyučeny.

Veľmi chudobné je Srbsko, v ktorom vojáci len o chlebe musia maširovať, úradskí ale už vyše štvrt roka nedostali zaslúžený plat.

Hrom uderil do prasiatka. V Illave nedávno strašna búrka bola. Blýskalo sa ustavične. Razom strašne zahrnelo a hrom uderil do bytu strážnikov pri krajinskej trestnici a jedno prasiatko zabil.

Nový liberálni figel. Vo sv. Eleku (železn. stol.) 16. aug. vydržiať sa malo shromaždenie ľudovej strany. Páni liberáli na ten istý deň tiež oznámili schôdzku. Pán slúžny potom zakázal i ľudové shromaždenie i liberálnu schôdzku, aby vraj pokoj rušený

nebol. To už dobre vieme, že ktorí páni rušia ten pokoj. Videli sme to vo Varíne, vo Vašvári, vo Vacove atď. Teraz sv. elekské shromaždenie vydržiavať sa bude na mieste uzavretom, kde budú pustení len tí, ktorí budú mať vsúpenky.

Recipovaný vlastenec. Reich G. (po mene poznáte ho) zmizol z Budapešti i s druhým recipovaným vlastencom Goldschmiedtom. Reich bol úradníkom jednej účastinárskej spoločnosti a vzal si na cestu 5000 zl., ktoré mu boily sverili. Teraz asnáď vlastenci už dakde za morom.

Horiaci rychlovlak. Dňa 17. aug. popoludní odišiel rychlovlak z Vrútok ku Košiciam. Na ceste rozhorúčily sa kolesá vlaku, tak že v Lipt. Sv. Mikuláša začal plameňom horeť celý voz jedálne. Voz odopáli, a vlak išiel bez meškania ďalej.

L'adovec. Veľký víchor navštívil obec sv. Petra pri Veľk. Bečkereku. Potom dlho padal kamenec bez dažďa a zoil kukuričné a dohaňové polia. Aj mnoho ľudí bolo poraneno.

Drotár chod von, smrdíš! Týmto slovmi privítal služný piešťanský v svojej kancelárii jedného pltníka z Likavky, keď mu tento prišiel oznámiť, že jeden z jeho ľudí do Váhu padnúc, sa utopil. Však ale náš človek neľaknul sa služného, smeľe mu povedal: „a tie peniaze, ktoré ja daň platiac, na ich plat skladám, či im nesmrdia?“ Služný zarazený nevedel mu odpovedať. A takýto služný opováži sa na výstavu viesť ľudí, ktorí mu smrdia.

Liptáci na výstave. So strašením a hrozbou pošfastilo sa hlavnému služnému ružomerskému zo svojho okresu 106 ľudí, už i s notármi, židmi a úradskými na výstavu osbierať. Liberáli im hory a vrchy sľubovali, kým ich naviedli, jaknähle ale do Pešti prišli, čierni kabátoši sa ztratili, a našich roľníkov samých nechali túlať sa po výstave. Tak hanbili sa za nich. Ľudom bolo sľúbeno, že ich tam hl. župan liptovský v slovenskej reči vítať bude, a zas ablegát Kajúch ich počaťuje. Však ale zuby na prázdno im hrkly. Hlavný župan zostal doma, a Kajúchovi zas by sa nevyplatilo týchto ľudí počastovať, lebo on sa v Ružomberku viac nedá voliť, a miesto jeho hlavný služný Juló Ma tyassovszky, jestli sa mu pošfastí ľudovú stranu prevládať, nastúpi.

Telegrafické stĺpy z papieru. Papierové stĺpy robia najnovšie a su vraj lepšie od drevených, lebo sú o mnoho ľahšie a lepšie vzdorujú vplyvom počas.a.

Rád zlatého rúna napádaný. Gróf Ferd. Zichy, čo najstarší úd rádu zlatého rúna oznámil na príslušnom mieste všetky tie ohavné nápady, ktoré isté osoby aj v prítomnosti vrchnostenských medzítok dovŕľujú si proti gr. Zichymu ako členovi rádu. Upovedomil o tom aj ostatných rytierov rádu a posbieral aj tie liberálne noviny, ktoré surovo napádajú osobu grófa Zichyho a rád zlatého rúna.

Nebezpečná železnica. V Budapešti jesto i elektrická železnica, pri ktorej mnohokrát ľahko stane sa nešťastie. Minulé dni rozmlaždila dvoch ľudí, 20-ročnú starenu a 3-ročného chlapca, ktorí nevládali vyhnúť železnici; vodič železnice však nevládal zahamovať vozeň, a tak stalo sa nešťastie.

Strašné počasie. Na horných stranách Uhorska bude veľká bieda. Odkedy sa žatva začala, ustavične sa leje, alebo poprícha, následkom čoho pokosená úroda porastá a hnije. Úroda ináč pekná bola

a teraz nebolo možno ju spratať, trebárs na niektorých miestach i v deň sviačocný ľud usiloval sa úrodu schrániť. Aj zemiaky počínajú už černeť a hniť. Smutné to veru výhľady! Smutné to millenium!

Budinská processia na sv. Štefana. Ako každého roku, tak i teraz 20. augusta na deň sv. Štefana kráľa vydržiavala sa slávna processia v Budíne. Sám prímaš a arcibiskup ostrihomský Klaudius Vaszary viedol veľkolepý prievod, pri ktorom štyria kňazi niesli na pleciach tú krásnu škryнку, v ktorej uložená je pravica sv. Štefana. V krásnom a novo ozdobenom chráme Mateja kráľa odbývala sa sv. mša a kážeň. Tisíce a tisíce ľudu hrnulo sa cez refazový most do Budína. Pri veľkom stisku pilne pracovali i vačkovi zlodeji a niektorým nábožným pútnikom peniaze pokradli. Ten istý deň i v Stolnom-Belohrade vydržiavala sa veľká slávnosť, ponevač v meste tom pochovaný bol sv. Štefan prvý kráľ uhorský.

Nešťastný polovkár. Viedeňský fabrikant Viktor Adler vybral sa strielať jarabice vo svojom revíre v Lassee. Sotva vkročil na pole, vysadené kukuricou, vystrelila mu puška a rana vpálila mu do hlavy. Umrel na mieste.

Dobrosrdečnosť. V Poprade zomrela vdova Johanna Graff a svoje celé imanie v cene 11.000 zlatovíek nechala na školu svojho rodného mesta.

Čudné dieťa. Istá Brandová, chudobná ženička v Seghedi (Báčka), porodila dieťa s dvoma hlavami a tromi nohami. Žilo za tri dni. Nešťastnej matke ho ani neukázali, ale jej povedali, že dieťa prišlo mrtvé na svet.

Proti prešporskej rabínskej škole. Prešporský školdozorca oznámil prešporskú rabínsku školu, v ktorej vraj zanedbávajú maďarskú reč a učia v akejsi nemčine, ktorej kresťanský človek sotva rozumie, a preto tú reč volajú „maušľovaním“. Stolica oznámila vec ministrovi. Zvedaví sme, či túto rabínsku školu tak ochotno a rýchlo zatvorí, ako zatvorili slovenské gymnasia, trebárs sa v nich i v maďarčine vyučovalo.

V celej krajine na všetky strany ešte vždy pustoší víchor. Smutné je polozenie tých obiec, ktorým tieto víchory ešte i to spustošia, čo im ten dlhotrvajúci dažď ponechal. — Tak v Luptovskom Sv. Mikuláša 23. aug. v noci taký víchor sa ztrhol, že veľké stromy povívaloval, v prostred mesta veľkú stenu zrútil. Zlé počasie celkom zamedzilo cestu žatve a iným polným prácam.

Ľudové shromaždenie v Brusnove výborne vypálilo. Liberálcom sa nepodarilo ho prekaziť. Hádzali oni vajcia, kamene, trúbili, hvízdali. Ba jednému i hlavu prebili. Veľmi zaujímavá bola reč Jula Markoviča. Reči Zichyho a Martinčeka tiež veľký dôjem činily na posluchačov.

Oznam. Processia *podhorská* vydá sa na cestu do Maria-Cellu 4-ho septembra. Kto sa chce pripojiť, nech si vymení kartu až do Viedne. Z Prešporka pohne sa vlak menovaného dňa o 7 hodinách, 14 minútach. Cesta bude sa konať väčším dielom po železnici a bude stať vyše 4 zlatých.

Slávna processia pôjde s Budapešti do Maria-Cellu 5-ho septembra t. r. z kostola p. p. františkánov, vyzývame ct. kresťanov katolíkov, aby sa ku tejto processie čím vo väčšom počte pripojili. S úctou vodca tohoto prôvodu.

Irén Majzon.

Uvedomenie. Bratia a Sestry! V mene Kristovom na vedomosť vám dávam, že v Budapešti z jozefovského kostola VIII., 7-ho septembra o 6 hodine rano sa pohne slovenská processia na pútnické miesto Maria-Bešnyô; tedy vás prosíme, v čim väčšom počte sa tej pobožnosti súčasť.

Processia z hornoludanskej fary pojde 17. sept. do Baňskej-Štiavnice. A síce pohne sa v ten deň rano o 7 hodine; dobre bude ale už o 6 hodine sa v chráme ustanoviť, kde sa bude pútnikom sv. omša slúžiť.

Riaditelia prôvodu.

DOPISY.

HOREHRONIE.

Šlachetný Pane!

„Rúhal sa.“ To prezývanie a humpľovanie pôdy kresťanskej, ktoré s vrzgajúcimi kolieskami s púhom sverepého liberalismu sprevažujú usurpatorskí naši „obrábatelia“ politický, zo dňa na deň krušnejším činí postavenie naše.

Above majore discit arare minor, doslovne: menší vôl učí sa orať od väčšieho.

Ano odorávajú nám z našich majetkov irečiteľých, jak páni ministri, tak najposlednejší matrikári.

Pezemky slovenského ľudu úžerou, teda zákonom zakázaným spôsobom, čo tolko zlamená ako krádežou prisvojila si čeladka recipovaná, k nám Boh vie odkiaľ nasháňaná; a ľud náš hŕfne ide za more do ďalekej Ameriky za chlebom, o ktorý ho doniesol doma náš liberalismus a židovská krčma.

Prichodí nám zalkať:

„Ach ty moja mať slovenská smutná si,
sužujú ťa od jakživa zlé časy,
tvoje deti po svete sa túľajú,
bo výživy doma už viac nemajú.“

K tomu ešte aj to, čo by zúbožený náš ľud v ťažkom jeho položení oblažovalo, vieru svätú v Krista a Jeho zákony kraďmou rukou berú, o najsvätejšie veci nás oberajú.

27. februára stál som pred vyšetrujúcim súdom, že som sosošánil Jána Kováča s Mariou Gruchalovou pred matrikárskeho párením.

Bezpríkladná sekatura matrikára pohľadka k tomu.

Doľnolehotský matrikár, kam patrí Lopej, pôvodcom nitričan, namyslel si totižto, že tarnócovským pokračovaním v cči mladožeľichom najskôr možno zásluhy sbierať o vlasť, aby tak z jednej strany zavďačili sa pánu viceispánovi zvolenskému, ktorý sa mal vysloviť, že vraj „dobře by bolo všetkých kňazov povešať“, z druhej strany, aby vyhnul nemilým disciplinárkam — bo už nejedna preletela ponad jeho hlavu — a aby sa zatušovali selčanského jeho notarovania nemilé následky, slovom, aby masný hrnčok nevyklznul sa z rúk, musí pán notár hazafičiť, a v Lopeji dobrá príležitosť k tomu, keďže na hlavu tamojšieho farára slávna stolica, a fabrika brezovská veľkú summu vypísala.

Začal teda tuho matrikárčiť.

Jeho krutovládú spomínajú všetci doposiaľ uňho párení.

Medzi inšim civilný sobáš bezohľadne on určoval, kedy, a jako len žive chcel.

Udaly sa aj spomenutia hodné pády.

Nedávno byly dve mladuchy pred ním; pravda bez vencov. Aby vyhly nadavkám a brízganinám, tárajúcemu matrikárovi, „kde máte veniec“, odpovedaly, „prosire pekne my sme už veru samodruhé“ ačkôľvek celá obec znala ich sfa bezúhonné panny, a práve preto do kostola vo vencoch potom prišly. Manželia ale ich, keď vykonal matrikár párenie, klakli na kolena, a preklínali pôvodcu týchto nových poriadkov a všetkých oľleckárov, a že radšej by volili zomreť alebo žiť v divom manželstve, ako ešte raz u matrikára sobáš konať.

Keď už toho bolo veľa, a keď výšspomenutých manželov, ktorí po zákonite vypršanom čase, *dvoma dňami vopred oznámia civilný sobáš*, a dostavia sa v úradnej o pol 11 hodine pred matrikára *slušne oblečení*, svedenie odpravil, tedy lopejský farár, na základe *dvoma svedkami vystaveného svedoctva*, sosošánil v chráme božom týchže manželov a vec ministrom oznámil.

Nastalo vyšetovanie v Brezne pred slúžnovským úradom a výsledok? matrikár oslobodený z pod zodpovednosti, a farár preložený do Baňskej-Bystrice pred kráľovský súd, lebo veď kdeže by u nás po uboňno-verní stupavskej a nitrianskej volby, mal ešte očakávať spravodlivý výrok zvláštne v slúžnovskom úrade brezňanskom, kde sa zvykli politikí banditi a fiegovia notárski zakrývať kepienkou hazafišagu.

Pri spomenutom vyšetovaní medzi bežnými otázkami pýta sa podslužný Jána Kováča: „ste už sobášeny“ ano, „a kto vás sobášil“ tňaz v kostole, nato nadurderý vetí podslužný opovržiť: „to je nič to ja neprijímam, to je len cudzoložstvo!“

Čo by to bol za kresťana a kňaza katolíckeho, ktorému by svätým hnevom nezardela sa tvár v oči takej impertinencii a rúhanine.

Ano to je rúhanie, to znamená nie len nás pokúšať, ale zrovna vyzývať, a svätokrádežnou rukou tie najháklivejšie city poburovať, s ohňom sa pohrávať a na spôsob hyen rušiť, vyhrabovať sväte poklady viery uschované v srdciach kresťanského ľudu.

Takéto šprihaniny a chrleniny verejne pred súdom do tvári hodené cirkvi svätej s hlbokým opovržením odmietame od seba.

A vy páni, poviete potom, že kňazia búria ľud.

Myslíte, že ubohý ľud slovenský je už tak tupý a necitlivý, že takéto vaše besne metané sliny nechá si uschnúť bez pohnutia a zanevrenia na tvári?

Zhubci, keď ľud náš olúpili o všetko právo občanské a smotne necbali ho na mizinu výst, teraz reku samého Boha a vieru jeho kynozia a vraždia v slovákovi.

To nerobia ani v Bakoni, lebo tam keď sa ubohá obeť poddá, nesiahajú lúpežníci na život, neberú vieru, len groše, ani nie týmto posledným, lež vám platia slova Kristové: „bojte sa tých, ktorí môžu i dušu zabiť.“

Ale dobre, aspoň sa ľudu slovenskému oči otvoria, čo môže asi očakávať od vás, keď by i napozatým služobne plazil sa pred vami tyranmi.

O príjdi že k nám kráľovstvo ľudovej strany, a zažeň v paromy votrelcov bohaprádznych, ktorí sužujú, a otročia ubolené hlavy ľudu božieho.

Jozef Martinček.

OD BECKOVA, 24. aug.

Veľavážený pán Redaktor!

Našich pánov liberálov veľmi to škrie, že ľud náš slovenský bárs pomaly, ale predsa prichodí k povedomiu svojich občanských práv, a neďa sa vodí slepo za nosom od jednotlivých úradných kortesov a nahaňáčov. Smiešno držia sa menovite niektorí páni notári. Všetelijakými hrozbami podpisy sbierali na liberálnu stranu. Jednoho rychtára, ktorý nechcel proti svojmu presvedčeniu slepo nasledovať p. notára, vyhlásili za zbaveného úradu. Bárs notári nemajú práva svedoľne shadzovať rychtárov, spomenutý rychtár predsa ta hodil p. notárovi obecnú pečat' a osvedčil sa, že v takom poriadku nemá chuti rychtárovať. — Viacerí občania beckovskí podpísali žiadosť na kanceláriu ľudovej strany, aby do Trenčína svolané bolo shromaždenie ľudovej strany. No bolože potom behania a blúznenia so strany liberálov. Spomenutým občanom vyhrážalo sa tým najsurovejším spôsobom. Jednomu rozkázano bolo, aby dal zdvihnúť povaľu na svojej izbe, lebo že nízka izba škodí zdraviu. Druhému naloženo bolo, aby za 24 hodín hnoj dal vyvozit' zo dvora, a keď občan vyhováral a ponosoval sa, že v nasledujúci na to sviatok hnoj vyvázať nemôže a to ešte do rozmoknutej zeme, pán liberál osopil sa naňho, že to pod pokouľou urobiť musí. Tretiemu bolo rozkázano, aby si strechu dal obnovit', ale či má k tomu groš, to sa nik nepýtal. Akých pekných mien a titulov dostal náš pán liberál, s tým nech pochváľi sa sám. Smutno dosť, že vrchnosť trpí také pašovské poriadky a nepoklepe takým pánikom na prsty.

Časy tu máme veľmi neprajné. Úrodu, ináč peknú, nemohli sme do sucha spratať pre ustavičné lejaky a dážde. Veľkej biede hladíme v ústrety a dobre budeme pamätať ten slávny rok millennárny. Pánom stoličným úradníkom dvojnásobný plat udelila stolica na jeden mesiac, a niektorým notárom povýšil sa plat. Teraz zase pomocníkov pýtajú notári, lebo že nemôžu ináč matriky viesť. Nové farchy teda pre utrápený ľud. V tom najväčšom trápení a biede budeme zimovať. Leto rýchlo sa nám pomínulo, a nastaly chladné dni. Ako počúvame, v Lipt. Sv. Mikuláší sňah padal. Pomáhaj nám Bože!

Povážan.

Z PRUSKÉHO.

Vysokoctený pán Redaktor!

Jakožto v každom, tak aj púcho-illavskom okrese sa zaoberáme z kandidátmi ablegátov. Tieto dni sme požiadali veľmi u ľudu obľúbeného bez rozdielu náboženstva všeobecne cteného velebného pána kaplána illavského Sigmunda *Recska*, aby vystúpil s programom ľudovej stránky v púcho-illavskom okrese oproti Jurajovi Kubínymu, ktorý tak sa nám zdá, zas chce vystúpiť s programom stánky liberálnej. Velebný pán kaplán so svojou krásnou prostonárodnou rečou hneď nás všetkých prosil, aby sme mali trpezlivosť, aby si on túto nie malú a ľachnú vec mohol dobre premysleť a skúmať; my silno ufame, že dôveru našu nepovrhne, a keby aj velebný pán kaplán *Recska* našej žiadosti nemohol dosti učiť — tedy budeme prosit' kandidáta od vodcov našej milej ľudovej strany. — Velebný pán kaplán Sigismund *Recska* je opravdivý otec ľudu, je mecenáš, zná naše biedy a boľasti tak duševne jak telesne, o ne sa on aj stará. Nech žije!

S Bohom

Mikuláš Jakubik.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame nazpák a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Uctive prosíme našich ct. predplatiteľov, aby číslo obalky, pod ktorou im noviny chodia, na koniec nám naznačiť ráčili, lebo takto ľahšie si do knihy zapísať môžeme.

Viacerým sme boli poslali kalendáre bez pýtania, lebo vieme o nich, že sú neohrození bojovníci ľudových zásad. Čo sa peňazi týče, ktoré za tie zásielky nám prináležia, buďte tak dobrí, ctení páni nám ich poslať, čím skorej nám to len príhodné bude.

My by sme radi boli, keby sa to dielo rozšírilo ešte pred jaseňou; lebo jestli po lete vypalia voľby, aspoň daktorých i pomocou tohoto diela môžeme získať našej strane.

Janko Skovajsa. Druhý krát len na jeden bok tej istej karty pište. Ani my, ani ct. čitateľské obecnstvo nenie zvedavé na city dopisovateľov, lež na to, čo sa u nich deje.

G. d. K. F. vo Frajšťáku, vašu kartu odovzdáme patričnej osobe, a potom sdelíme vám, či tie žreby vyšly.

Levoča. Ján J. Kto žiada níže 10 výtiskov z kalendára, nech sa mu páči peniaze vopred nám zasláť, lebo dôberka sa v tomto páde nevyplati.

Horváth-Gurab. Ján M. S tou najväčšou sútrpnosťou sme museli na bok odložiť váš list. Odpusťte.

Puchó. Tak husto a na oby dva boky sa nemá písať. Tak je aj nám, aj sadzačovi znemožnená práca.

Tur. Sv. Martin. Váš list sme museli na bok dať, lebo ste sa nepodpísali.

O. R. Vaše zásielky sme všetky dostali, len trpezlivosť prosíme. Čaca. Len pozhovajte.

Trnová. Jozef H. Váš dopis len tak by bol mohol prísť k uverejneniu, keby sme ho boli spísali, čo ani vy sám nemôžete žiadať.

M. B. v Kubach. Nielen váš, lež aj mnohých iných dopisy sa neuverejnili, ponevác buďto prislabé boly, buďto pre množstvo vážnejších neprišol na ne rad. Reklamovať síce môžete, lebo sa nevieme rozpamätať na ten váš list; lenže my to za zbytok považujeme.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondenčnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiť každý pošťový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udat' u pošťovej direkcii. Veď potom vykona. Úradna reklamácia má ten osoh, že pošťari väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knížná polica.

„Slovenské knihy“ má na sklade J. Gašparík, knižný a papierový obchod v Turč. Sv. Martine.

Jindrich Ján Pestalozzi, k oslave 150 narodenin jeho. Dľa viacerých napísal. Juraj Babka. K dostaniu u pôvodcu v Nem-lupči. Cena s poštou 7 krajciarov.

Žartovné novinky „Herkó Páter“ vychádzajú každý týždeň tu na 16, tu na 8 stranách.

Slováci v celej krajine nemajú druhých takýchto noviniek, ktoré by v duchu katolíckom zastávaly ľud a česaly, prenasledovali lakomstvo úžerníkov a násilie židov. Cena na celý rok 2 zl., predplatiť sa môže pod nápisom: Redakcia „Herkó Pátra“ Budapešť IV., Zsibárus u. 7.

Slovenské Pohľady. Časopis zábavno-poučný. Redaktor a vydavateľ: Jozef Skultéty. Ročník XVI. — Sošit 8. V Turč. Sv.-Martine.

Dom a Škola. Vychovateľský časopis pre rodičov a učiteľov. Ročník XII. — číslo 8. Redaktor: Karol Salva. Ružomberok (Liptovská stolica).

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.45—6.80 zl. Raž 5.40—5.45 zl. Jačmeň na krm 3.70—4.00 zl. do páleníc 4.75—5.50 zl. na várku 0.00—0.00 Oves: 5.35—5.80. Kukurica: 3.55—3.80. Proso: 5.00—5.00. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.
2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75—09.50. Kopnopné semeno: 08.55—09.00.
3. Strova: Veľká biela fizuľa 6.50—7.00; tmavá 7.50—7.75 okruhlá: 6.50—7.00, tarkavá 6.00—6.50. Šošovica 8.00—12. Hrach 8.50—09.50. Čistý 12.00—12.50 zl.
4. Kupecké zelinové plody: Mak 15—16. Burgyňa 0.00—1.60. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.
5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.00—2.75. Slama. Na postielanie: 1.25—1.60. Žup 1.70—2.00.
6. Siatie: Červená ďatelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní ladník 6.00—6.50 zl.
7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 345 hospodárskych volov; 186 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 290—360 zl. Dojné kravy: za jeden kus 60—120 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 6844 kusov oviec. Ceny: 13—16.00 zl. za páru, a 15—18 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogram 16—18. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.
8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajcá 52—65. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 48.00—50., udená 51—00.00 zl.
9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156.
10. Kraviny vrázkované 170—180.
11. Telaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.
12. Telaciny najl. víksovky 420—440, stredné 350—365 fažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155 prsné listy 160—165.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

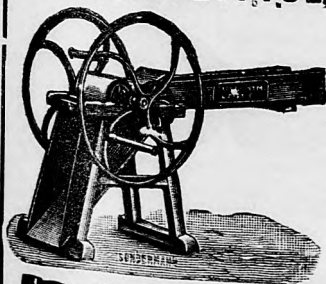
Hl. spolupracovníka dočasne zastupuje: Čachtičan.

Kto potrebuje hospodárske stroje, nech sa obráti dôverne na p. Jozefa Nečesaného nádražná ulica číslo 78 v Hodoníne na Morave, zástupcu to prvej českej kresťanskej továrne. Splacovacie podmienky sú veľmi výhodné. Prosím kresťanské spolky o láskavé objednávky. So srdečným kresťanským bratským pozdravom.

JOZEF NEČESANÝ
v Hodoníne na Morave.

MICHAL TRESKOŇ

V H A G Y - B I T T S E, (TRENCSÉN MEGYE)

fabrika na hospodárske mašiny, odporúča p. hospodárom žentúre, sečkovice, mlátačky, rajtáre, triery, rozsevačky, šrotovníky, struhadlá, mašiny na kapustu, mašiny na moržovanie kukurice, pluh a brány, amer. hrable mašiny na lámání stromovej kôry, mačkadlá na slad a borievky, cirkulárne pily, mangle na prádlo, decimálne váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko.

Lurdská voda
zo zázračného prameňa, v pôvodných litrových sklenicách je k dostaniu — **Jedine** —
u Gustáva Stampfl,
v Budapešti VIII. Gólya-ulica čís. 28.
Cena hozpoplatku spolu so zabalením 2 zl. 10 kr. ďalej ručníky Sv. Veroniky s hodnovernými listinami, kus za 1 zl.

Sväté križové cesty do kostolov dôstojne a umelecky maľované farbami olejovými na platne a na plechu v každej veľkosti s krásne ozdobenými rámcami, nápismi a križikmi pozlattenými, odporúča Veleb. duhovenstvu

ALBIN JANDA

pozlacováč, maliar kostolov a obrazov, predtým v Hodoníne teraz v uhorskej Skalici

za ceny veľmi nízke.

Chudobným kostolom a farnosťami, tiež i na splácania dfa smluvy.

Na ctenú žiadosť zašle sa jeden obraz na ukážku! Opravy starých maľieb, okrás a kostolných ozdôb trvanlivo sa obnovujú. Nové oltárne obrazy, obrazy na kostolné zástavy a na spolkové zástavy umele a v najkratšom čase sa zhotovujú za najnižšie ceny.

S hlbokou úctou oddaný

Albin Janda.

I. Ročník.

Veľký kresťanský
Kalendár
 ľudovej strany
 na rok
 — 1897. —
 Nákładom
 Križánskeho a Turčianskeho
 — **Cena 30 kr.** —
 Tlačou knižt. »Paria« v Budapešti.

K dostaniu u Františa Bleszkány v Budapešti, VIII, Mária-Teréziatér číslo 9.